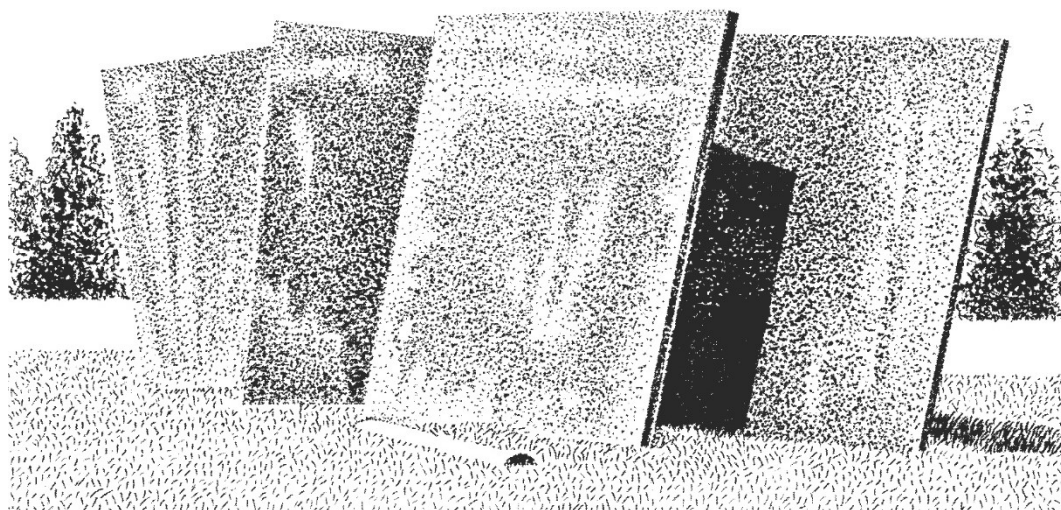

Arkadiusz Polewka

TRANSGRESJA KONCEPTUALNA W ARCHITEKTURZE I SZTUKACH WIZUALNYCH

Praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury
Politechniki Śląskiej w Gliwicach

Promotor
Prof. zw. dr hab. inż. arch. Zbigniew Paszkowski

2017

Arkadiusz Polewka

Transgresja konceptualna w architekturze i sztukach wizualnych

Istotą niniejszej dysertacji doktorskiej była chęć zwrócenia uwagi na ważkie z punktu widzenia architektury związki z innymi sztukami wizualnymi. Punktem wyjścia do poddania analizie tej problematyki była kwestia przestrzeni w tym przestrzeni architektonicznej i urbanistycznej w kulturze. Wiąże się ona z przekształcaniem dialektyki historia - społeczeństwo na triadę historia - społeczeństwo – przestrzeń, coraz bardziej obecną w nauce, filozofii i sztuce. Stąd też wzrost znaczenia roli przestrzeni w innych sztukach wizualnych, a tym samym możliwy ich wpływ naturalnie także na architekturę. Stan ten implikuje nie tylko historyczną oraz antropologiczną relację człowieka (widza – użytkownika) wobec przestrzeni i czasu, ale również w stosunku do miejsca (lokalizacji) postrzeganego przez pryzmat architektury i sztuk wizualnych.

Początkowo, odnosząc się do pojęcia sztuki, zostały tu – w ujęciu chronologicznym – przedstawione jej definicje oraz funkcje, które mają istotny wpływ na sposób rozumienia architektury. Jednocześnie została przedstawiona ewolucja poglądów na temat związków malarstwa, rzeźby i architektury, prowadzących do wyodrębnienia sztuk: pięknych, plastycznych oraz wizualnych. Na tym tle przytoczono klasyfikację sztuk, przedstawiając architekturę w stosunku do sztuk siostrzanych (malarstwa oraz rzeźby), a także współczesny podział na sztuki przestrzeni wirtualnej oraz sztuki przestrzeni rzeczywistej.

W dalszej części pracy przedstawiono warstwową budowę dzieła architektonicznego oraz fazy jego konkretyzacji, a także rolę przestrzeni w tych zagadnieniach. Następnie zwrócono uwagę na znaczenie eksperymentu w architekturze i sztukach wizualnych, omawiając pojęcie awangardy, która między innymi wykreowała przestrzeń kubistyczną. Przedstawiono, związane z tą przestrzenią estetyczną, zjawisko uprzestrzennienia obrazu malarskiego, inicjujące proces interdyscyplinarnej transgresji. Przedstawiając egzemplifikacje przekraczania granic architektury i innych sztuk wizualnych, ujęto je w kontekście kierunków i praktyk artystycznych, zainicjowanych w modernizmie oraz postmodernizmie.

W końcowej części dysertacji przedstawiono interdyscyplinarną transgresję wraz z jej typologią oraz elementami ilustrującymi ten proces takimi jak: pole transgresji oraz punkt transgresji. Odnosząc zaś, przestrzenne i antropologiczne pojęcie punktu transgresji jako *punktu zerowego*, *centralnego* i *orientacyjnego* do relacji człowieka z przestrzenią estetyczną oraz przestrzenią funkcjonalną, sformułowano pojęcie punktu zerowego architektury.

Powyższe zagadnienia złożyły się na transgresję konceptualną w architekturze i sztukach wizualnych. Uwypuklenie procesu transgresji, charakteryzującego współczesne związki architektury i sztuk wizualnych, umożliwiło jednocześnie przyjrzenie się w wymiarze nierzadko eksperymentalnym sztuce kształtowania przestrzeni z nieco innej perspektywy.